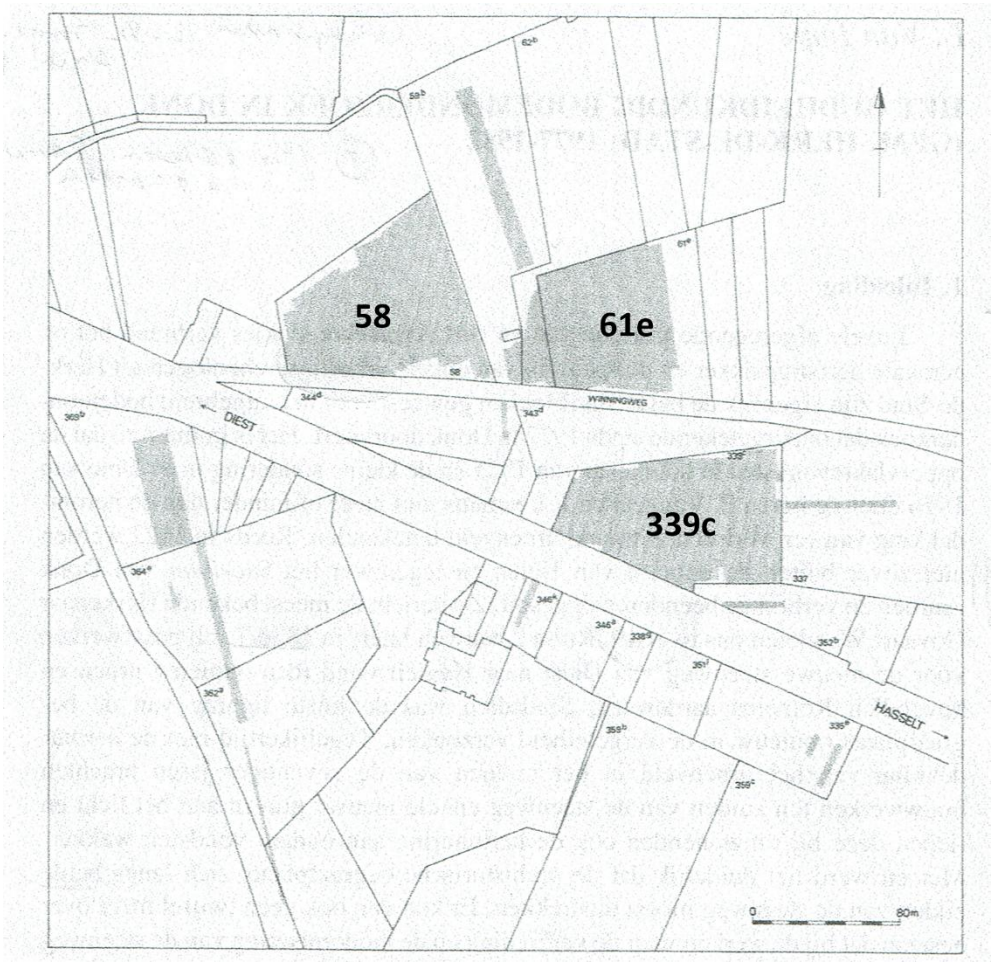
De Bronstijd in Donk

L. Van Impe verwijst naar de speurzin van enkele vrijetijdsarcheologen uit Herk-de-Stad die voor hem de weg effenden voor zijn opgravingscampgagne vanaf 1977.[1]

Centraal stond aanvankelijk de zoektocht naar het plaatselijke urnenveld dat reeds in 1622 ‘niet ver buitende poorten van Halen en tegenover het Sacellum van Donk’ deels werd opgespit en door de bekende Herkenaar Govaert Wendelen verder werd bekend gemaakt in 1649. Bij de aanleg van de nieuwe steenweg van Diest naar Hasselt in 1836-37 vond men opnieuw urnen en Romeins aardewerk. De prehistorische begraafplaats moet zich langs beide zijden van de weg hebben uitgestrekt.

Verschillende percelen ten noorden en ten zuiden van de Winningweg werden in de periode 1977-1982 onderzocht.

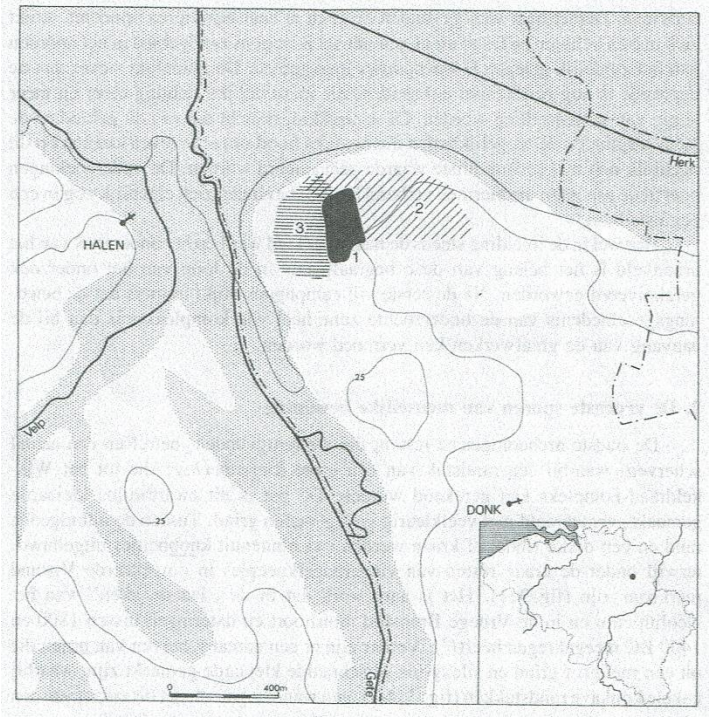

Kadastrale kaart met de blootgelegde zones

[1] Vrijetijdsarcheoloog is een betere omschrijving dan het soms neerbuigende ‘amateurarcheoloog’. Uit L. Van Impe, Het oudheidkundig bodemonderzoek in Donk, https://oar.onroerenderfgoed.be/publicatie/ARBE/255/ARBE 255-003.pdf, met verwijzing naar L. Van Impe, Arch. Belg. 255.

Er werden ook enkele proefsleuven gegraven om de omvang van de volledige site te kennen. Het centrale deel van het urnenveld bevindt zich op perceel 339C, tussen de Winningweg en de N2 in. Perceel 61 e is een noordelijke uitbreiding van het urnenveld.[2]

Onderstaande figuur geeft een goede schets van het centrale urnenveld -doorsneden door de N2- tussen de ijzertijdnederzetting in het oosten en de Romeinse nederzetting in het westen.[3] Het geheel ligt net buiten de overstromingszone van Gete en Demer (=als puntzone aangeduid). De afstand tot het centrum van Halen, eveneens buiten de overstromingszone gelegen, is ongeveer 1 km. De Winningweg loopt via de Zware Duivelsstraat en de Nederstraat rechtstreeks naar de Markt in Halen.

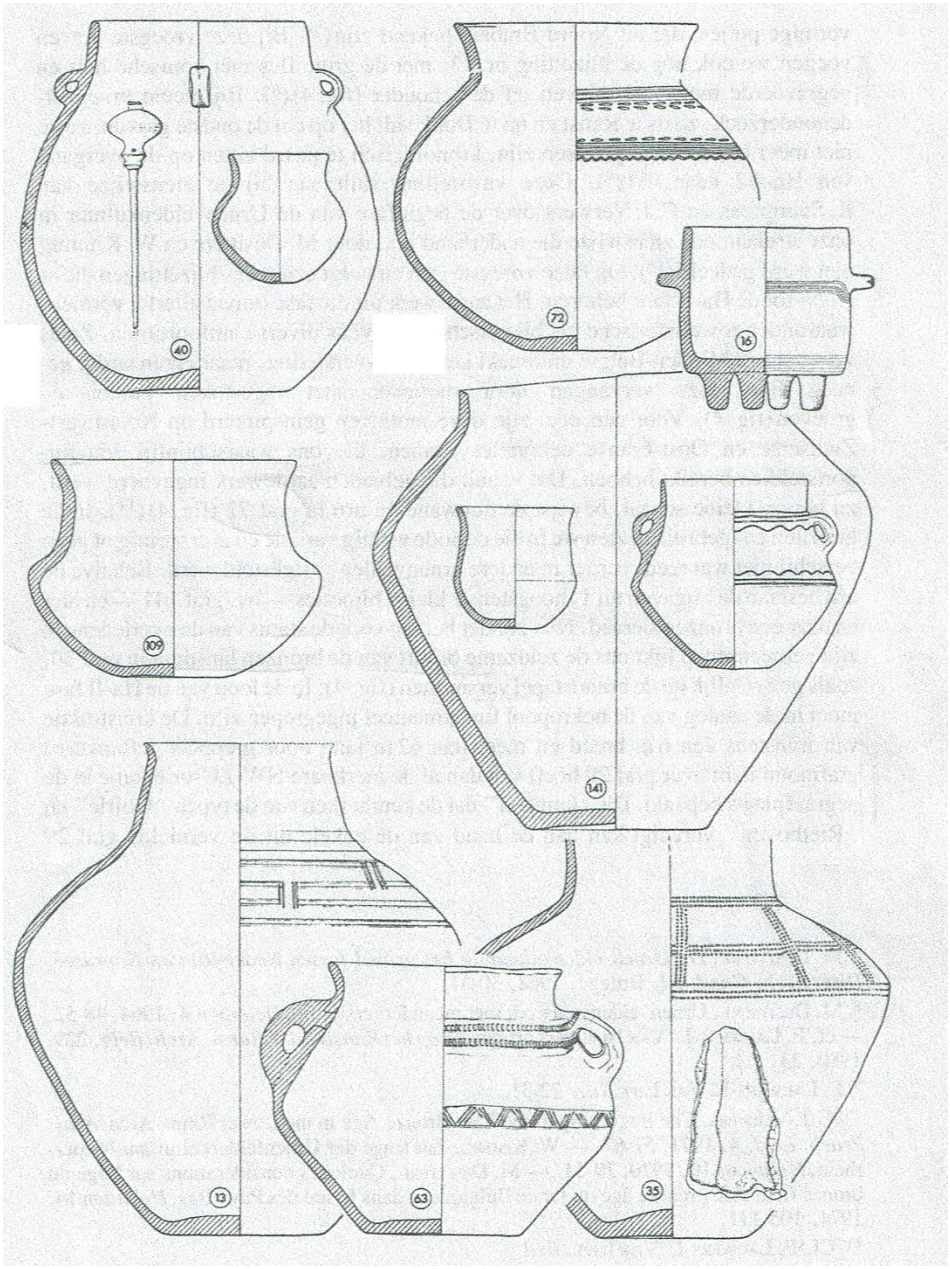

Situatiekaart met het centraal gelegen urnenveld (1, percelen 339c en 61 e)

Op het centrale urnenveld werden in totaal 174 graven ontdekt verspreid over een oppervlakte van 275 op 150 m. De necropool lijkt vrij lang in gebruik te zijn geweest. Een van de oudste urnen (graf 40) wordt gedateerd in de Late Bronstijd. De urn heeft vier oortjes en binnen zat een bronzen naald met brede afgeplatte kop en halsribben. Dergelijke naalden werden vooral terug gevonden in Midden-Frankrijk, Zwitserland en Duitsland.

[2] Ter plaatse wordt het toponiem Krekeldries gebruikt.

[3] De auteur zal in zijn bijdrage de Ijzertijdsite (2) en de Romeinse site (3) op perceel 58 lokaliseren. Dit klopt dus niet met de aanduiding op de situatiekaart! Ook in een eerdere publicatie spreekt hij over perceel 58 als gelegen 'ten noordoosten' van het urnenveld?, uit: L. Van Impe, Nederzetting uit de Ijzertijd en de Romeinse periode te Donk, Lonspectus, MCMCXXX, p. 47-51.

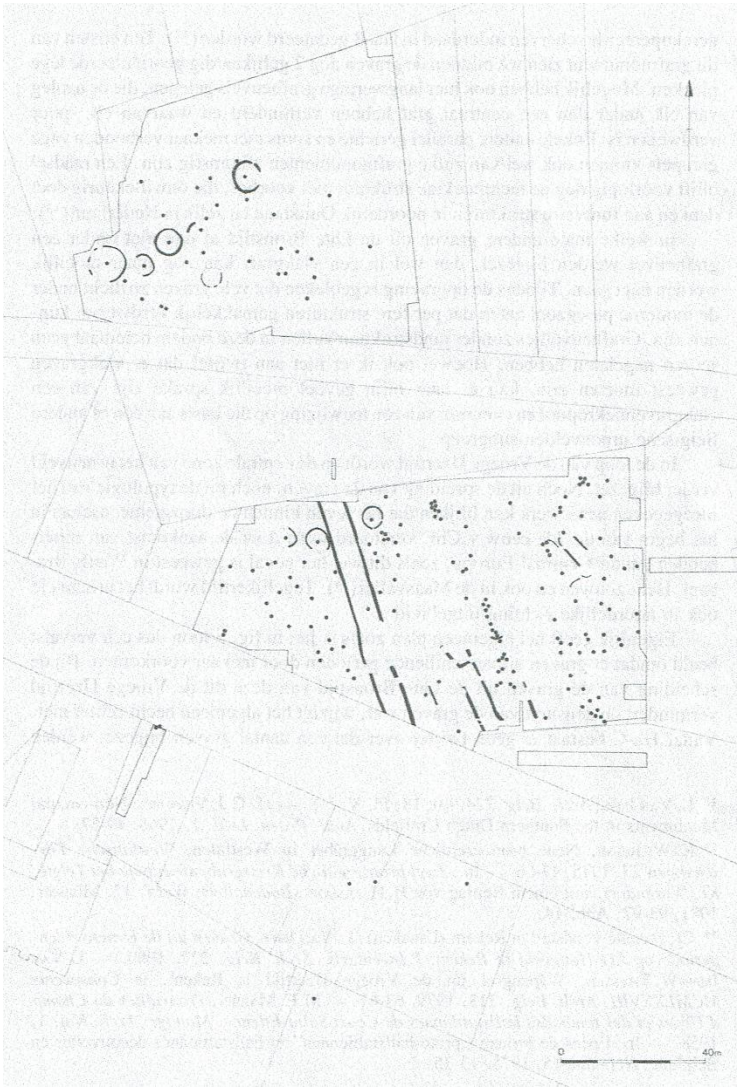
Aardewerk (graf 40 en 72 bovenaan) uit een graf uit de Late Bronstijd

Op het urnenveld werden er te Donk latere versies gevonden met een versiering van ingesloten puntgroeven (bv. graf 72). Vermoedelijk werden deze urnen geïmporteerd uit Zwitserland en Oost-Frankrijk.

Meestal hebben de urnen 1 of 2 kleine bijpotjes. In graf 30 werd een zeldzame bijgift van een bronzen lanspunt aangetroffen, zoals gewoonlijk gesmolten op de brandstapel.[4]

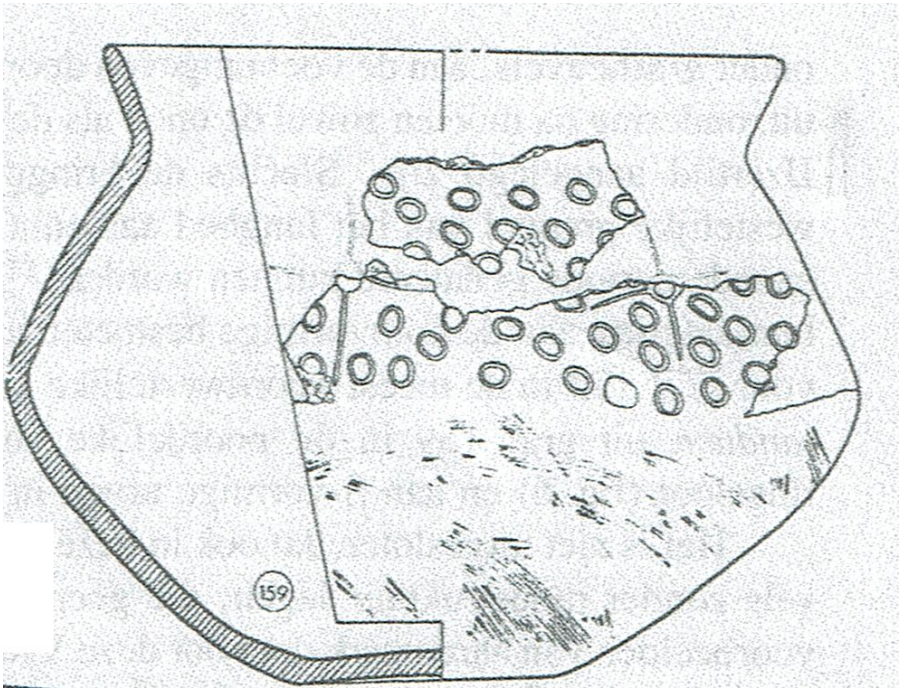
In een latere fase vond men ten zuiden van de Winningweg greppels in NW-ZO-oriëntatie. Van Impe spreekt hier van een 6 m breed en meer dan 62 m lang grafmonument boven één enkel graf. [5]Dit grafmonument moet een langwerpige heuvel zijn geweest. Op de site werden oostelijk nog dergelijke langgraven terug gevonden, maar dan zonder urne.

[4] Bedoelt de auteur graf 35 (onderaan op figuur)? Wellicht heeft dit te maken met de status van de overledene.
[5] Het betreft hier graf nr. 29. Het langwerpige grafmonument bevindt zich blijkbaar op perceel 339C.

Algemeen plan van het urnenveld uit de Bronstijd

Ten noorden van de Winningweg werden ook graven bijgezet onder kleine grafheuvels omgeven door een ringsloot (Vroege Ijzertijd). De gevonden urnen hier hebben de datering van de graven kunnen bepalen (versierde urn uit graf 159).

Aardewerk uit de graven van de Vroege Ijzertijd

Marc Van Stappen, www.stap-brug.be, 2025